

---

# Voorwoord

---

In die eerste uitgawe van *Lexikos* (AFRILEX-reeks 1: 1991) het dr. D.J. van Schalkwyk, Hoofredakteur, Buro van die Woordeboek van die Afrikaanse Taal, die hoop uitgespreek "dat AFRILEX in 'n werklike behoefte sal voorsien en sal groei tot 'n forum en dalk 'n vereniging [...] waarby die hele Afrika betrokke sal raak!" "[O]m die stigting van 'n leksikografiese vereniging vir Afrika te bevorder" was inderdaad een van die Buro se vroegste strewes met hierdie publikasie-reeks, soos blyk uit die "Redaksionele doelstellings" wat sedert die vierde uitgawe van *Lexikos* (AFRILEX-reeks 4: 1994) in die voorwerk opgeneem word.

In 1992 het die Buro 'n omvattende lewensvatbaarheidstudie na 'n intertallige instituut vir Suider-Afrikaanse leksikografie laat onderneem deur 'n komitee van eksterne deskundiges. In sy verslag hieroor wys ook die komitee die behoefte aan 'n leksikografiese vereniging uit en beveel aan dat die stigting van so 'n vereniging liefers voor die totstandbrenging van 'n instituut vir Suider-Afrikaanse leksikografie moet plaasvind. Die Buro het onder andere deur *Lexikos* sy volle steun aan hierdie aanbeveling gegee.

Daarom is die Buro verheug dat 'n onafhanklike groep akademici en leksikograwe danksy inisiatiewe en steun uit verskillende oorde daarin geslaag het om so 'n leksikografiese vereniging vir Afrika te stig.

Hierdie vereniging, AFRILEX, het op 14 Julie 1995 tydens die jaarkongres van die *African Language Association of Southern Africa* (ALASA) op Stellenbosch tot stand gekom en sal 'n groot rol ter bevordering van die leksikografie en meer bepaald die gehalte van woordeboeke in Afrika kan vertolk.

Dit heet *African Association for Lexicography* en het toevallig ook dieselfde akroniem as hierdie publikasie-reeks, naamlik "AFRILEX".

Na aanleiding van hierdie stigting sal die Buro van die WAT sy betrokke strewes met *Lexikos* (AFRILEX-reeks) vorentoe graag wysig tot: "(6) om die doelstellings van die *African Association for Lexicography* (AFRILEX) te bevorder."

In hierdie vyfde uitgawe van *Lexikos* slaag die Buro van die WAT, danksy die goeie samewerking wat hy kry, weer daarin om leksikografiese gedagte-wisseling oor 'n al wyer geografiese en tematologiese terrein te stimuleer en as 'n brugbouer te dien nie alleen in Afrika nie maar ook tussen Afrika, met sy wye taleverskeidenheid en veelvuldige leksikografiese behoeftes, en die res van die wêreld, met sy groot leksikografiese tradisies en ervaring. 'n Lysie van sleutelwoorde uit die titels van die bydraes laat die tematologiese verskeidenheid reeds blyk: leksikografiese terminologie, probleme, korpus, linguistiese aannames, leksikografiese tradisies, taalonderrig, woordeboekgebruik, tegnologieë, gerekenariseerde leksikografie, isiXhosa-woordeboek, Engels-Franse woordeboeke, Engels-Rukwangali-woordeboek, Afrikatale, musiekwoordeboek, leksi-

kografiese metode, ensiklopedisiteit, idioeme, vaste uitdrukings, aanleederswoordeboek, beledigende en sensitiewe leksikale items, opleiding van leksikografe, terminologiedienste.

Die redaksie het die rubrieke vir die plasing van bydraes tot *Lexikos* weer in oorweging geneem. Daar is besluit om 'n nuwe rubriek, **Leksikovaria / Lexicovaria**, in te voer waarin 'n groot verskeidenheid van artikels, aankondigings, praktykgerigte inligting en nuusvystellings van leksikografiese verenigings opgeneem kan word. *Lexikos* het nou dus die volgende rubrieke:

- (a) Navorsingsartikels / Research Articles
- (b) Beskouende artikels / Contemplative Articles
- (c) Resensieartikels / Review Articles
- (d) Resensies / Reviews
- (e) Leksikovaria / Lexicovaria
- (f) Publikasie-aankondigings / Publication Announcements

Alle bydraes tot die eerste drie rubrieke (a-c) word onderwerp aan streng keuring deur onafhanklike akademiese vakgenote ten einde die internasionale navorsingsgehalte daarvan te verseker. Dit het ook gebeur ten opsigte van bydraes tot hierdie aflewering van *Lexikos*. Bydraes tot die ander rubrieke moet almal aan die eise van akademiese geskrifte voldoen maar sal nie vir keuring voorgelê word nie, aangesien hulle nie as navorsingsbydraes bedoel is nie.

Daar het 'n paar nuwe lede tot ons Redaksiekomitee toegetree. Ek wil hulle graag hartlik verwelkom en bedank vir hulle bereidwilligheid om bydraes vir *Lexikos* te keur ten einde die akademiese gehalte van die eindproduk te help verseker.

Hierdie uitgawe van *Lexikos* word, soos voorin gesien kan word, opgedra aan drie van ons oudkollegas in die Buro van die WAT. Dit word gedoen om hierdie leksikografe te eer en te bedank vir die groot en vroeë rol wat elkeen op sy eie manier vertolk het ten gunste van 'n meer gebruiksgerigte en minder ensiklopediese *Woordeboek van die Afrikaanse Taal* (WAT). Die teenswoordige gestalte en aansien van die WAT is grootliks ook die vrug op hulle werk. Daarvoor wil die huidige geslag redakteurs in die Buro van die WAT graag hulde bring.

Ten slotte 'n hartlike woord van dank aan die personeel van die afdeling Redaksionele Steundienste in die Buro van die WAT vir hulle onontbeerlike en toegewyde hulp met die totstandbrenging van hierdie publikasie. Mnr. Etienne Botha was grootliks verantwoordelik vir die omvattende administratiewe take terwyl mev. Hermien van der Westhuizen hoofsaaklik vir die elektroniese netwerk gesorg het. Hulle het die take van vertaling en voorlopige redigering gedeel.

P. Harteveld

*Buro van die Woordeboek van die Afrikaanse Taal*

---

## Foreword

---

In the first edition of *Lexikos* (AFRILEX series 1: 1991) Dr D.J. van Schalkwyk, the Editor-in-Chief of the *Woordeboek van die Afrikaanse Taal*, expressed the wish "that AFRILEX will fulfil a real need and become a forum and maybe a society [...] which will involve the whole of Africa!" "[T]o promote the establishment of a lexicographic society for Africa" was indeed one of the earliest aims of this publication series, as can be seen from the "Editorial objectives" which have appeared in the preface since the fourth edition of *Lexikos* (AFRILEX series 4: 1994).

In 1992 the Bureau undertook an extensive feasibility study by a committee of external specialists with regards to an interlingual institute for Southern African lexicography. In its report on this matter, the committee also pointed out the need for a lexicographical society and recommended that the establishment of such a society should rather precede the establishment of an institute for Southern African lexicography. The Bureau fully supported this recommendation, *inter alia* by means of *Lexikos*.

The Bureau is therefore delighted that an independent group of academics and lexicographers have succeeded in establishing such a lexicographic society for Africa thanks to the initiatives and support from various quarters.

This society, called AFRILEX, was founded on 14 July 1995 during the annual congress of the *African Language Association of Southern Africa* (ALASA) in Stellenbosch and will play a valuable role in the promotion of lexicography and more specifically the quality of dictionaries, particularly in Africa.

It is called *African Association for Lexicography* and incidentally bears the same acronym as this publication series, viz. "AFRILEX".

As a result of this founding, the Bureau of the WAT would like to modify its particular aim regarding *Lexikos* (AFRILEX series) in future to: "(6) to promote the goals of the *African Association for Lexicography* (AFRILEX)".

In this fifth edition of *Lexikos*, the Bureau of the WAT, owing to the excellent co-operation it receives, once again succeeds in stimulating lexicographical exchange of ideas over an ever widening geographical and thematological area, and serves as a mediator not only in Africa, but also between Africa, with its wide diversity of languages and multiple lexicographical needs, and the rest of the world, with its great lexicographical traditions and experience. A list of keywords from the titles of the contributions already reflects the thematological variety: lexicographic terminology, problems, corpus, linguistic assumptions, lexicographical traditions, language teaching, dictionary use, technologies, computerized lexicography, isiXhosa dictionary, English-French dictio-

naries, English-Rukwangali dictionary, African languages, music dictionary, lexicographic method, encyclopedicity, idioms, fixed expressions, learner's dictionary, insulting and sensitive lexical items, training of lexicographers, terminology services.

The editors reconsidered the headings under which contributions to *Lexikos* are published. It was decided to introduce a new category *Leksikovaria / Lexicovaria* in which a large variety of articles, announcements, practice-oriented information and news from lexicographical societies can be included. *Lexikos* now has the following categories:

- (a) Navorsingsartikels / Research Articles
- (b) Beskouende artikels / Contemplative Articles
- (c) Resensieartikels / Review Articles
- (d) Resensies / Reviews
- (e) Leksikovaria / Lexicovaria
- (f) Publikasie-aankondigings / Publication Announcements

All contributions to the first three categories (a-c) are subjected to strict evaluation by independent academic peers in order to ensure that the quality of its research is of an international standard. This is also the case with contributions to this edition of *Lexikos*. Contributions to the other categories must all meet the requirements of academic writing, but do not have to be submitted for evaluation, because they were not meant to be research contributions.

There are a few new members on the Editorial Committee. I wish them a warm welcome and thank them for their willingness to judge contributions to *Lexikos* in order to help ensure the academic standard of the final product.

This edition of *Lexikos*, as can be seen in the front matter, is dedicated to three of our former colleagues in the Bureau of the WAT. This is done to honour and thank these lexicographers for the significant and pioneering role which each played in developing a more user-directed and less encyclopedic *Woordeboek van die Afrikaanse Taal (WAT)*. The current form and status of the WAT is to a large extent also the fruit of their labour. The current generation of editors at the Bureau of the WAT wish to pay tribute to them.

In conclusion, a warm word of thanks to the staff of the department Editorial Support Services for their indispensable and dedicated assistance in bringing about this publication. Mr Etienne Botha was largely responsible for the extensive administrative tasks while Mrs Hermien van der Westhuizen was responsible for the electronic typesetting. They shared the tasks of translation and provisional editing.

P. Harteveld

*Bureau of the Woordeboek van die Afrikaanse Taal*